

Benefisiar sahibliyin açıqlanması:

Azərbaycanda hazırkı durum (imkanlar və maneələr)

30 oktyabr 2020-ci il,

Zoom-konfransı

Dr. Azər Mehtiyev,
İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım
İctimai Birliyinin sədri

Benefisiar sahibliyin açıqlanmasına dair Azərbaycanın yol xəritəsi

- MHŞT üzrə Çoxtərəfli Qrupun 5 dekabr 2016-cı il tarixli iclasında təsdiq olunub (protokol №48)
<https://www.oilfund.az/storage/images/ubwurm4ywd.pdf>
- ✓ 2017-ci il, 10 mart – Azərbaycan MHŞT-ni tərk etdi.

HSŞ sahəsində «milli» təşəbbüs

- Hasilat sənayesində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı - 5 aprel 2017-ci il;
- Azərbaycanda hasilat sənayesində şəffaflıq və hesabatlılıq standartlarının tətbiqi ... ***beynəlxalq prinsiplər əsasında*** davam etdirilsin;
- ***Hasilat Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiyası*** yaradılsın.

HSŞ Komissiyasının hesabatları

https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2016.pdf

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HASILAT SƏNAYESİNDƏ ŞƏFFAFLIQ ÜZRƏ KOMİSSİYASI

Hasilat Sənayesində Şəffafliq Üzrə
Müstəqil Auditorun Hesabatı
31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2017.pdf

https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2018.pdf

- **2019-cu il üzrə HSŞ hesabatının hazırlığı üzrə işlərə start verilməyib.**

HSŞ üzrə hesabatlılıqda yeni mərhələ

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin **28 iyul 2020-ci iltarixli Fərmanı** ilə

- HSŞ üzrə hesabatlılığın təmin edilməsi Dövlət Statistika Komitəsinə həvalə edilib;
- Dövlət Statistika Komitəsinə tapşırılıb ki:
 - a) HSŞ üzrə hesabatlılıq sahəsində dövlət orqanlarının fəaliyyətini əlaqələndirsin;
 - b) HSŞ üzrə hesabatların davamlı toplanılmasını və toplanmış hesabatlar əsasında ümumiləşdirilmiş rəsmi statistika məlumatlarının ictimaiyyətə açıqlanmasını təmin etsin.

Mövcud qanunvericilikdə «benefisiar sahiblik» və «siyasi nüfuz sahibi» anlayışlarının qoyuluşu

- Bu məsələlər yalnız çirkli pulların yuyulması üzrə qanunvericilikdə qismən əksini tapıb:

Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu (10 fevral 2009-cu il, № 767-IIIQ)

- **benefisiar mülkiyyətçi** - ... fiziki şəxs və ya hüquqi şəxsə nəzarəti həyata keçirən fiziki şəxsdir;
- **xarici dövlətlərin siyasi xadimləri** - ...

Azərbaycanın mövcud qanunvericiliyində «benefisiar sahiblik» məsələsinin qoyuluşu

- **Banklar haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**
- **İnvestisiya fondları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**
- **Qiymətli kağızlar bazarı haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Ölkə qanunvericiliyində BS-nin açıqlanmasına maneələr

- **Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında** Qanun - 12 iyun 2012-ci il tarixli dəyişiklik;
- **Kommersiya sirri haqqında** Qanun - 12 iyun 2012-ci il tarixli dəyişiklik;
- **kommersiya hüquqi şəxslərin təsisçiləri (iştirakçıları) və**
- **onların nizamnamə kapitalındakı payları barədə məlumatlar** açıqlanmır.

Digər maneələr

- Fərdi məlumatlar haqqında Qanun (*11 may 2010-cu il № 998-IIIQ*)
- Ölkədə **məmurların gəlir və əmlakı haqqında illik bəyannamələrinin** verilməsi və ictimaiyyətə açıqlanması təcrübəsi, habelə formalaşdırılmış hüquqi bazası mövcud deyil.
- Bütün vətəndaşlar üzrə illik gəlir bəyannaməsinin təqdim edilməsi sistemi yoxdur.

Benefisiar sahiblik layihəsi

- **Layihə:** Azərbaycanca Benefisiar Sahibliyin Açıqlanmasına dair Yol Xəritəsinin tətbiqinə (BSYX) dəstək layihəsi
- **Sifarişçi:** Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə nazirliyi
- **Maliyyə dəstəyi:** Asiya İnkişaf Bankı (AİB)
- **Məsləhətçilər:** BDO Azərbaycan MMC (BDO),
Engaged Consulting Limited (Birləşmiş Krallıq)
Michael Barron Consulting Ltd (Birləşmiş Krallıq)
- **İcra müddəti:** may, 2018 – dekabr, 2019
- **Layihənin fokusu:** hasilat sənayesi
- **Layihə hesabatları:** <https://oilfund.az/fund/relations/ownership>

1. Benefisiar sahib

- Hüquqi şəxsin və ya hüquqi cəhətdən məcburi sövdələşmənin “benefisiar sahib”-i sahibliyin və ya nəzarətin birbaşa və ya dolayı olmasından asılı olmayaraq **son nəticədə bu hüquqi şəxsə və ya hüquqi sövdələşməyə sahib olan və ya ona nəzarət edən fiziki şəxs(lər)dir.**

a) bir hüquqi şəxsdə payların və ya səsvermə hüququnun **20% və ya daha çox hissəsinə** sahibdirsə və ya nəzarət edirsə;

və ya

b) fiziki şəxs **Siyasi Nüfuz Sahibi** olduğu təqdirdə, həmin fiziki şəxs hüquqi şəxsdə payların və ya səsvermə hüququnun **5% və ya daha çox hissəsinə** sahibdirsə və ya nəzarət edirsə;

Siyasi nüfuz sahibləri:

“Siyasi nüfuz sahibi” termini:

- vacib dövlət funksiyalarına malik və ya malik olmuş fiziki şəxs anlamını verir və
- aşağıdakı şəxsləri,
- onların ailə üzvlərini və onların yaxın tərəfdaşları kimi tanınan şəxsləri əhatə edir:

Siyasi nüfuz sahibləri:

- a. ölkə rəhbərləri, hökumət rəhbərləri, nazirlər, nazir müavinləri və ya köməkçiləri;
- b. parlament və ya oxşar qanunvericilik orqanlarının üzvləri;
- c. siyasi partiyaların idarəedici orqanlarının üzvləri;
- d. ali məhkəmələrin, konstitusiya məhkəmələrinin və ya müstəsna hallardan başqa şikayət verilə bilinməyən qərarlar qəbul edən digər yüksək-səviyyəli məhkəmə orqanlarının üzvləri;
- e. hesablama palatalarının və ya mərkəzi bankların idarə orqanlarının üzvləri;
- f. səfirlər, xüsusi işlər üzrə müvəkillər və silahlı qüvvələrin yüksək-rütbəli vəzifəli şəxsləri;
- g. dövlət şirkətlərinin inzibati, idarəetmə və müşahidə şuralarının üzvləri;
- h. beynəlxalq təşkilatların direktorlar şurasının və ya eyni funksiyalı orqanının direktorları, direktor müavinləri və üzvləri.

Siyasi nüfuz sahibləri:

b) *SNS-nin* “**ailə üzvləri**” aşağıdakı şəxsləri əhatə edir:

- siyasi nüfuz sahibinin həyat yoldaşı və ya ona bərabər tutulan şəxs;
- siyasi nüfuz sahibinin bacı və qardaşları, uşaqları və nəvələri və onların həyat yoldaşları və ya onlara bərabər tutulan şəxslər belə əlaqələrin bioloji, ögey və ya digər qaydada olmasından asılı olmayaraq;
- siyasi nüfuz sahibinin valideynləri və ya nənə və babaları;

Siyasi nüfuz sahibləri:

(SNS-nin) “**yaxın tərəfdaşları kimi tanınan şəxslər**” aşağıdakıları bildirir:

- siyasi nüfuz sahibləri ilə hüquqi şəxslərin və ya hüquqi sövdələşmələrin birgə benefisiar sahibliyə malik və ya hər hansı digər yaxın biznes əlaqəsi olan fiziki şəxslər;
- siyasi nüfuz sahibinin faktiki gəliri üçün yaradılması məlum olan hüquqi şəxslərin və ya hüquqi sövdələşmələrin yeganə benefisiar sahibliyinə malik fiziki şəxslər.

Hansı məlumatlar toplanmalıdır?

Əsaslı marağı olan hər bir kəs ən azından hər hansı benefisiar sahiblə bağlı aşağıdakı məlumatları əldə edə bilməlidir:

- adı;
- doğum ayı və ili;
- milliyyəti;
- yaşadığı ölkə;
- nəzarətin təbiəti;
- marağın həcmi.

Açıq və ya məhdud giriş?

BS konseptinin Azərbaycan cəmiyyətində anlaşılma səviyyəsi

- Jurnalistin mövzu ilə bağlı müraciət etdiyi Milli Məclisin **11 deputatından yalnız 2-si** (18%-i) benefisiar sahiblik barədə az da olsa məlumatlı olub;

Hasilat sənayesində fəaliyyət göstərən və onlara subpodrat xidmətləri göstərən şirkətlər arasında sorğu:

- Müraciət olunub - 124 şirkətə;
- İştirak edib – 50 şirkət
- Respondentlərin 37-si (**74.0%**-i) BS barədə məlumatsız olduqlarını, 13-ü (**26.0%**-i) proses haqqında qismən məlumatlı olduğunu bildiriblər;

BS konseptinin Azərbaycan cəmiyyətində anlaşılma səviyyəsi

Qeyri-hasilat sahələrində fəaliyyət göstərən şirkətlər arasında sorğu:

- Müraciət olunub - 1246 subyekt
- İştiraka razılıq verib – 300

Sorğuda iştirak edənlərin

- 276-sı (92.0%-i) bu barədə ilk dəfə eşidiblər;
- 11-i (3.7%) proses haqqında tam məlumatlı olub;
- 13-ü (4.3%) qismən məlumatlı olublar.

Vətəndaş Cəmiyyəti nə edə bilər?

- hasilat sənayesində şəffaflıq və hesabatlılıq, habelə benefisiar sahibliyin tətbiqi üzrə yeni VC koalisiyasının yaradılması;
- hasilat sənayesində benefisiar sahibliyin tətbiqi üzrə BDO Azərbaycan MMC və partnyorları tərəfindən hazırlanmış təklif və tövsiyələrin vəkillik işlərinin təşkili;
- ilk növbədə kommersiya qurumlarının təsisçiləri barədə məlumatların kommersiya sirri olması barədə müddəaların mövcud qanunvericilikdən çıxarılması istiqamətində vəkillik işlərinin gücləndirilməsi;
- Davamlı maarifləndirmə və təşfiqat işlərinin aparılması;
- benefisiar sahiblik barədə beynəlxalq təşəbbüslərin davamlı olaraq izlənilməsi və ictimaiyyətə çatdırılması və s.

Diqqətinizə görə minnətdaram!